

חשש איסור שיש בקצת וגם תחלת עשייתם ע"י האיסור הוא כנולד באיסורו.

הבנת תורת חטאת באו"ה

6. תורת החטאת כלל מ דין ב

ב. כתב הטור [ס' קא] ודוקא שאיסור החתיכה מחמת עצמה אבל אם נאסרה מחמת שקבלה טעם מחמת איסור ולא היה בו ששים לבטלה אפילו למי שסובר שנחשבה כנבילה אין לה דין חתיכה הראויה להתכבד שלא נאסרה אלא מחמת טעם שקבלה עכ"ל... ודלא כאיסור והיתר הארוך כלל כ"ה [ד"ו ה] בגבינה שהועמדה בחלב טריפה³ חשוב חתיכה הראוי להתכבד. וזה אינו דהא אין איסורו מחמת עצמו כמו שנתבאר לעיל כלל וסימן ל"ב.

(ומוכח שרמ"א אין חילוק בין מעמיד לסתם בלוע ולשניהם אין דין של גוף האיסור. והבנתו באו"ה שאוסר בכל בלוע כראב"ה)

מיהו מוכח פרק בתרא דעבודה זרה דחתיכת בשר שנאסר מבליעת חלב (באופן שאין שישים) מקרי גוף האיסור ואינו בטל אם היא ראויה להתכבד וכן כתבו השערים וכתב הרמב"ם פרק י"ו מהלכות מאכלות אסורות [ה"ה] דאף חתיכה שאינה אסורה רק מדרבנן אם הוה ראויה להתכבד אינה בטילה עכ"ל.

1. תורת החטאת כלל לב דין י

אמרינן פרק אין מעמידין [פ"ז לא א] אמר רב חבי"ת אסור בחותם אחד פירוש חתיכת דג או בשר או יין או תכלת שאין בהן סימן אסור להפקידן ביד עכו"ם בחותם אחד עד שיעשה שתי חותמות אבל חמפ"ג פירוש חלב מורייס פת גבינה שרי בחותם אחד ופירש רש"י טעמא דחבי"ת דמיו יקרים טרה ומזיף ולפי זה הוה הנך דווקא אבל הרשב"א [תוה"ב הקצור בית ד שער ב] תולה הטעם לפי שחבי"ת אסור מן התורה ולכן כתב דכל דבר שיש בו חשש איסור דאורייתא אסור להפקידו ביד עכו"ם אם לא בחותם בתוך חותם וכן נראה מדברי הרמב"ם פרק י"ג מהלכות מאכלות אסורות [הלכה י] ור"ן [פ"ז טז. ד"ה חבי"ת] כתב בשם הירושלמי דהטעם משום דחבי"ת איסורו מגופו ולכן צריך חותם בתוך חותם אבל חמפ"ג אינו אסור רק שנתערב בו איסור ופת אף על גב דאיסורו מגופו אפילו הכי הואיל ועיקר איסורו מדבריהם סגי ליה בחותם אחד עכ"ל וטוב להחמיר כדברי כל הפירושים.

2. ספר איסור והיתר הארוך שער מז סימן ח

ח. אם שהתה תוך העור מע"ל דאז אף הגבינות שהועמדו בקיבה עצמה אסורין אפי' בדיע' אף על גב דהוי תרי חומרא כבוש כמבושל. ושלא יתבטל בס'. וחמיר טפי מהועמדו בעור קיבה לבדה כדאי' לעיל:

3. פרי מגדים יורה דעה משבצות זהב סימן קא ס"ק ד

והשתא אבאר כי י"ל דאו"ה ה"ק דמעמיד הוה כבעין והוה זהר"ל ועדיף משאר איסור בלוע⁴. ואל תתמה על זה שהרי בא"ח סימן תמ"ב במ"א אות ט' ובחק יעקב [סקט"ו] מבואר דמעמיד מחויב לבערו דהוה כבעין, וה"ה (חשב לומר גם ש) גבינת הגוים מטעם מעמיד נבילה הוה בעין. והדר אמר מגבינת גוים אין ראייה דשמא הוה כגוף האיסור כיון שחז"ל אסרו לכולהו אף במקום שאין מעמידין כי אם בפרחים עס"י (ק"ד) [קט"ו] [ס"ב] ותבין:

חתיכה הראויה להתכבד בדבר הבלוע מאיסור ובגבינות גויים

ראויה להתכבד בבלוע

1. ראבי"ה תשובות ובאורי סוגיות סימן תקמא

הילכך גבי מליחה נמי שלא עבר האיסור כל החתיכה אלא במקום נגיעתו דומיא דצלי, דקולף ההוא מקום האיסור וצריך קליפה והשאר לא מהני לבטל. ואם אינו יודע מקום שנגע בחתיכה יקלוף כולה. ואם חתיכות טובא נינהו ונגע האיסור באחת מהן ואינו יודע באיזה נגע, אם חתיכה זו ראויה להתכבד בה בפני אורחים לא בטלה אף על פי שאין כולה איסור. ואם לאו בטילה בלא קליפה ברוב דחד בתרי בטיל.

2. חדושי הרשב"א מסכת חולין דף ק עמוד א

וכתבו רבותינו הצרפתים ז"ל שלא אמרו בחתיכה הראוי שאינה בטלה אלא בשאסורה מחמת עצמה כעין נבילה ודוגמתה, אבל חתיכת היתר שקבלה טעם מן האיסור ונאסרה אפי' למ"ד חתיכה עצמה נעשית נבילה בטלה היא בששים כשאר האיסורין שהרי האיסור שהוא מתבטל אינו חשוב, ואף על פי שאמרו בבשר בחלב בשלהי ע"ז שאינה בטלה בשראויה להתכבד בה, שאני התם דכיון שנתבטלו זה עם זה חזר הכל כגוף אחד של איסור משא"כ בשאר איסורין, ודבר נאה ומתקבל הוא.

ראויה להתכבד בגבינות איסור

3. ים של שלמה מסכת חולין פרק ח סימן קח

עוד כתב המרדכי (שם) בשם רשב"א, מי יודע אם גבינות חשובות כחתיכה הראויה להתכבד, ואם ידוע שיש אחד שנעשה מקבה האסורה אוסרת כל האחרים ע"כ, ולא נהירא, דבדואי אין שם חתיכה הראויה להתכבד נופל על הגבינות, דאם היא לחה אינה חשובה, ואף יבשה שחשובה בזמנינו, מ"מ אינה חשובה כ"כ לאכול בה כדי שביעה, שהיא קשה לגוף, ובפרט מאחר שכמה וכמה בני אדם שאין אוכלין אותה אפי' ע"י הדחק:

4. ספר איסור והיתר הארוך שער כה סימן ה

גבינה מבהמה טרפה (כלומר שנעשתה מחלב טריפה. פמ"ג) אם יש בה כל כך שהיא ראויה להתכבד לפני אורח אפילו באלף לא בטיל כדאיתא במרדכי פרק כל הבשר מתשובת ר"ש שמא גבינות חשובים ראוי להתכבד בהן לפני האורח. וכש"כ אם הוא שלם דהוי דרכו לימנות.

זהר"ל בגבינות גוים וגבינות שהועמדו באיסור

5. המשך - ספר איסור והיתר הארוך שער כה סימן ה

ואפי' גבינה שהועמד בקיבה הנאסר מבושר¹ חשוב הר"ש שאין בטל לעולם והיינו מטעם דבשר בחלב הוי כאיסור מגופו כדאיתא לקמן ואף על גב שבשר בחלב בעלמא בטיל מיהא בס' הכא שהוא חריף ונעשה לטעם לא בטיל כדאיתא לקמן (משב"ז ד: 'או אם הועמד בחלב קיבה הוה מעמיד ובאלף לא בטיל, ומעמיד כזה הוה איסור מגופו מקרי' כן הבין התורת חטאת להלן) ואפי' סתם גבינות של א"י² ואף על פי שאין איסורא אלא ע"י בליעה. ושמא מטעם דמאחר שאסרו חכמים אף כל סתם גבינות מחמת

ובטמא לא נקפה ודאי אין ראוי להתכבד. ומיהו לחשש בשר בחלב, היינו שאין ששים⁹ בגבינה נגד עור הקיבה (ולא מצד מעמיד), בזה אף בדרבנן ראוי להתכבד מיקרי וכאמור.

הבנת נקודות הכסף בתורת חטאת ובאו"ה שלא חולקים ואוסרים בגבינות גויים ומתירים במעמיד

7. נקודות הכסף סימן קא סעיף ב

...הרי דלא אסר (האו"ה) אלא גבינה שנעשה מחלב בהמה טרפה או גבינה של גויים, ומחלק דאע"ג דקיימא לן שצריך שיהא איסור מחמת עצמו, הכא אסור. ונראה לי פשוט דגם התורת חטאת מודה לדינא בגבינה של גויים, ולא השיג על האיסור והיתר הארוך אלא לפי מה שהבין דמיירי מגבינה שהועמדה בחלב טריפה.

8. סיכום השיטות

ט"ז	ב"ח נקה"כ	תורת חטאת	או"ה	רש"ל	
לא בטל		לא בטל (שו"ע פא, ב)	לא בטל	בטל	גבינה מחלב טריפה
בטל		בטל	לא בטל	בטל	גבינה שהועמדה באיסור
בטל	לא בטל	ט"ז:בטל נקה"כ: לא בטל	לא בטל	בטל	גבינות נכרי
לא בטל (כשאין שישים. רעק"א)				בטל	גבינה שהועמדה בעור כשירה

4. תורת החטאת כלל מג-מד-מה דין ז⁵

וכתב עוד בארוך כלל כ"ו [דין א] דגבינות של עכו"ם אף על פי שעיקר איסורו אינו אלא מדברי סופרים שאסרוהו מכח ספק שמא נתערב בו מחלב טמא מכל מקום חשוב כגופו של איסור ודאי ואם נתערב באחרים אינו נותר⁶ מטעם ספק ספיקא לומר שמא לא נתערב דבר טמא ואם תמצא לומר נתערב אינו זה שאוכל עכ"ל⁷.

הבנת האחרונים זה בזה

הבנת הב"ח בתורת חטאת שהקל בגבינות גויים. וחולק עליו.

5. ב"ח יורה דעה סימן קא

כתב איסור והיתר הארוך... ומהרמ"א בתורת חטאת כלל מ' דין ב' דחה דבריו⁸ ויש לתמוה דכלל מ"ג דין ז' הביא מהרמ"א סברא זו בשמו גבינות של גויים הוי כגופו של איסור ואינו נותר מטעם ס"ס. ולכן נראה כדברי איסור והיתר הארוך דגבינה של גויים כשהיא חשובה וראויה להתכבד אינה בטילה.

6. עיקר דברי הט"ז - פרי מגדים יורה דעה משבצות זהב סימן קא ס"ק ד

הבנת הט"ז שהב"ח החמיר במעמיד וחולק עליו

ומעתה הבוא נבוא לבאר דברי הט"ז. הנה הבין מב"ח דאף העמיד בטריפה פוסק דבעין הוה דמעמיד חשיב כבעין. (ואמת דהב"ח לא פסק אלא בגבינות גויים) וע"ז כתב הט"ז דלא מיבעיא מעמיד לאו בעין הוא, אפילו גבינת גויים לאו גופו של איסור מיקרי.

הבנת ט"ז בתורת חטאת שהקל בגבינות גויים ומחזק סברתו

ובכלל מ"ג דקרי ליה גופו, היינו לענין דלא מהני ספק ספיקא ביה כמו מן התורה, ומיירי שלא נתערבה הגבינה ברוב כשרים. וז"ש הט"ז ולא היה ביטול ברוב כשרים וכאמור. וכי תימא חד בחד אפילו בשאר ספק נמי אסור וכמו שהקשה בנה"ך יש ליישב זה (דמיירי שספק אי רוב היתר או איסור, על דרך משל שלשה גבינות ואין ידוע אם ב' כשרים ואחד של גוי או להיפך, ובשאר איסור אפשר דעדיף מחד בחד דכאן לא מיקרי איקבע דשמא רוב היתר, ואין זה ברור, ובסימן ק"י אבאר).

וע"ז הביא הט"ז ראייה, דע"כ לא נתכוין רמ"א בת"ח בכלל מ"ג דהוה כגופו דראוי להתכבד ולא בטיל, דהא במתכוין שינה לשונו מלשון או"ה בכלל מ"ז דין א' בגבינת עובדי כוכבים דהחשש שמעמידין בקיבת נבילה, והת"ח כתב חשש עירוב חלב טמא אלא דבכיון עשה זה, דאילו לטעם מעמיד אפשר דהוה כבעין, או בב"ח מיקרי גופו לשיטת או"ה כלל מ"ז ד"ח. והר"ב בסי' פ"ז לא פסק כן, יע"ש בש"ך אות ל', ומש"ה כתב עירוב חלב טמא, ואיסור מגופו היינו דלא מהני ס"ס ביה, עס"י ק"י בש"ך [כללי ס"ס אות י"ז י"ח] באורך. וז"ש הט"ז, ומש"ה זכר בת"ח כלל מ"ג שמא נתערב חלב טמא, שהוא הוכחה לדבריו:

ולענין הלכה העלה דגבינה ראויה להתכבד אם נעשה מחלב טריפה, כמ"ש רמ"א בסי' פ"א [ס"ב]. וה"ה עירוב טריפה וכשירה, אף שיש רוב ובטל מן התורה, מדרבנן ס', וכל שיש בחלק הטריפה ראוי להתכבד אף בדרבנן לא בטיל.